

sygn. akt XVII AmC 12086/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodnicząca: Sędzia SO Małgorzata Perdion-Kalicka

Protokolant: Maciej Gembarzewski

po rozpoznaniu w dniu 7 sierpnia 2013 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P.

przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo-Uslugowemu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w T.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje Przedsiębiorstwu Handlowo-Uslugowemu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w T. wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści **„Sprzedawca informuje, że producent pojazdów zastrzegł sobie prawo wprowadzenia bez zapowiedzi zmian parametrów technicznych i wyposażenia oferowanych pojazdów, w przypadku pojazdów zamówionych do produkcji. W związku z tym Sprzedawca zastrzega sobie prawo podwyższenia ceny jeśli po dacie zamówienia producent wprowadzi takie zmiany techniczne pojazdu w stosunku do wersji oferowanej do sprzedaży w dacie złożenia zamówienia, że spowoduje to wzrost jego wartości”**;

II. zasądza od Przedsiębiorstwa Handlowo-Uslugowego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w T. na rzecz Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje pobrać od Przedsiębiorstwa Handlowo-Uslugowego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w T. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Przedsiębiorstwa Handlowo-Uslugowego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w T..

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka

Sygn. akt XVII AmC 12086/12

UZASADNIENIE

Powód Stowarzyszenie (...) w P. wniósł pozew przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo – Uslugowemu (...) S.A. w T. o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umowy o treści:

„Sprzedawca informuje, że producent pojazdów zastrzegł sobie prawo wprowadzenia bez zapowiedzi zmian parametrów technicznych i wyposażenia oferowanych pojazdów, w przypadku pojazdów zamówionych do produkcji. W związku z tym Sprzedawca zastrzega sobie prawo podwyższenia ceny jeśli po dacie zamówienia producent wprowadzi takie zmiany techniczne

pojazdu w stosunku do wersji oferowanej do sprzedaży w dacie złożenia zamówienia, że spowoduje to wzrost jego wartości.”

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że pozwany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej posługuje się przygotowanym przez siebie wzorcem umowy, który zawiera w swojej treści zaskarżone w niniejszym postępowaniu postanowienie. W ocenie powoda klauzula ta stanowi niedozwoloną klauzulę abuzywną, ponieważ jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany zaprzeczył, jakoby korzystał z załączonych do pozwu Ogólnych Warunków Sprzedaży Nowych (...) F.. Ponadto pozwany wskazał, że powód nie wykazał, iż zaskarżone w niniejszym postępowaniu postanowienie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i narusza rażąco interesy konsumentów. Powód wskazał, że zaskarżony zapis dotyczy wyjątkowej sytuacji, tj. przypadków pojazdów zamówionych do produkcji. Skoro producent zastrzega sobie prawo wprowadzenia zmian parametrów technicznych i wyposażenia pojazdów sprzedawca winien o tym poinformować klienta – jest to więc korzystne dla klienta, a ponadto chroni przedsiębiorcę przed sprzedażą klientom samochodów po cenie niższej, niż ta za którą sam je nabył u producenta. Dodatkowo w pkt 7c wzorca umowy zastrzeżone zostało uprawnienie dla konsumenta do odstąpienia od umowy we wskazanej wyżej sytuacji. Jednocześnie pozwany wskazał, że powód swoim zachowaniem polegającym na skierowaniu do tutejszego Sądu aż sześciu pozwów o jednakowej podstawie prawnej, lakonicznym uzasadnieniu i obejmujących pojedyncze postanowienia wyjęte z jednego wzorca nadużywa przysługującego mu prawa do wystąpienia do sądu z pozwem o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone – czym w ocenie powoda narusza art. 5 k.c.

Strony podtrzymały swoje stanowiska do końca procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe (...) S.A. w T. prowadzi działalność gospodarczą, w ramach której, wykorzystuje wzorzec umowy o nazwie „Ogólne warunki sprzedaży nowych pojazdów F.”. W pkt. 3 lit. A. wzorca znajduje się postanowienie o treści

„ Sprzedawca informuje, że producent pojazdów zastrzegł sobie prawo wprowadzenia bez zapowiedzi zmian parametrów technicznych i wyposażenia oferowanych pojazdów, w przypadku pojazdów zamówionych do produkcji. W związku z tym Sprzedawca zastrzega sobie prawo podwyższenia ceny jeśli po dacie zamówienia producent wprowadzi takie zmiany techniczne pojazdu w stosunku do wersji oferowanej do sprzedaży w dacie złożenia zamówienia, że spowoduje to wzrost jego wartości . ”

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy – w szczególności wzorzec umowy „Zamówienie samochodu Nr”, zawierający w swojej treści in fine „Ogólne warunki sprzedaży nowych pojazdów F.” (k. 6-8).

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Sąd nie uznał za istotne oświadczenia pozwanego, iż nie korzystał on w relacjach z konsumentami z załączonych do pozwu Ogólnych Warunków Sprzedaży Nowych (...) F., w których znajduje się zaskarżone postanowienie. Pełnomocnik powoda podczas rozprawy z dnia 7 sierpnia 2013 r. wskazał, że powyższe ogólne warunki nie były używane w tym sensie, że nie były przedstawiane klientom. Z punktu widzenia niniejszego postępowania nieistotne jest czy kiedykolwiek powód proponował konsumentom zawarcie umowy w

oparciu o kwestionowany wzorzec, istotne jest że został on stworzony, funkcjonował w obrocie i mógł potencjalnie zostać zastosowany w relacjach z konsumentami.

Analizując abuzywność zakwestionowanego postanowienia umownego, wskazać należy, że w myśl art. 385¹ § 1 k.c. za niedozwolone uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Oznacza to, że dla uznania określonego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowania go z praktyki stosowania z konsumentami konieczne jest stwierdzenie, że spełnia ono łącznie następujące przesłanki:

1. nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem (zostało narzucone konsumentowi),
2. nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
3. ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami,
4. ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta.

Badanie abuzywności klauzul, które ma miejsce w postępowaniu przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dokonywane na podstawie art. 479³⁶ - 479⁴⁵ k.p.c., ma charakter badania abstrakcyjnego, w oderwaniu od łączącej strony umowy. Oznacza to, że Sąd ogranicza się w tym postępowaniu tylko do badania postanowienia wzorca, które nie dotyczy głównych świadczeń stron, w kierunku jego zgodności z dobrymi obyczajami i naruszania interesu konsumentów. W szczególności Sąd nie bada czy dane postanowienie wzorca było narzucone konsumentowi, bowiem rozważania w tym kierunku są możliwe jedynie w odniesieniu do umów już zawartych w oparciu o wzorzec, i są analizowane przez sądy powszechne w razie zaistnienia indywidualnego sporu na tle konkretnej zawartej umowy. Natomiast w odniesieniu do wzorców umów analizowanych abstrakcyjnie kwestia ta nie podlega rozpatrywaniu, gdyż już z samej istoty wzorców umów lub regulaminów wynika, że są to uregulowania wykreowane jednostronnie przez przedsiębiorcę i które są narzucane konsumentowi a zawarcie umowy w oparciu o nie ma charakter adhezyjny.

Wobec tego, że klauzula nie dotyczy także głównych świadczeń stron, to przedmiotem badania Sądu stała się jej ewentualna sprzeczność z dobrymi obyczajami, jak również ustalenie, czy ukształtowane nią prawa i obowiązki stron nie naruszają rażąco interesów konsumenta.

Należy wskazać, że „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać więc działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające na niekorzyść od przyjętych standardów postępowania. Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny. Mogą tu bowiem wejść w grę także inne aspekty, jak choćby zdrowia konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp.

Należy także wskazać, że klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcją jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą

generalną art. 385¹ §1 k.c. Stypizowane klauzule stwarzają niejako domniemanie, że ich zamieszczenie w regulaminie rażąco narusza interesy konsumentów a także jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, co nie oznacza, że przedsiębiorca nie może owego domniemania obalić w toku postępowania.

Dokonując analizy zakwestionowanej klauzuli umownej, Sąd stwierdził, że pozostaje ona w sprzeczności z dobrymi obyczajami i w konsekwencji rażąco narusza interesów konsumentów.

Mocą zakwestionowanej klauzuli pozwany zastrzega na swoją rzecz uprawnienie do jednostronnej zmiany umówionej ceny, w przypadku zaistnienia okoliczności wskazanych w klauzuli. Przedsiębiorca wskazuje w klauzuli, że producent pojazdów zastrzegł na swoją rzecz uprawnienie do wprowadzenia bez zapowiedzi zmian parametrów technicznych i wyposażenia oferowanych pojazdów, w przypadku pojazdów zamówionych do produkcji. Wówczas, jeśli zmiany techniczne pojazdu zwiększają jego wartość w stosunku do wartości przyjętej w dacie zamówienia pojazdu, przedsiębiorca będzie uprawniony do podwyższenia ceny. W ocenie Sądu, powyższa reguła umożliwiająca pozwanemu przedsiębiorcy podniesienie wysokości ceny samochodu po zawarciu umowy z konsumentem narusza dobre obyczaje, ponieważ jej mocą przedsiębiorca zabezpiecza wyłącznie własne interesy na wypadek zmian sytuacji faktycznej. W przypadku wprowadzenia przez producenta zmian parametrów technicznych i wyposażenia pojazdu zamówionego na rzecz konsumenta przez pozwanego, co spowoduje wzrost ceny auta, całe ryzyko ekonomiczne związane z zaistnieniem powyższych sytuacji jest w całości przeniesione na konsumentów. Należy podkreślić, że z prowadzeniem działalności gospodarczej zawsze wiąże się pewne ryzyko ekonomiczne. Nie jest dopuszczalną sytuacją, w której przedsiębiorca – jako strona silniejsza stosunku zobowiązaniowego, przenosi ryzyko prowadzonej działalności na konsumentów, i to konsumenci są wyłącznie narażeni na ponoszenie negatywnych konsekwencji zmian, tak w sferze faktycznej jak i prawnej. Kwestionowana klauzula jednocześnie w sposób rażący narusza interesy – przede wszystkim ekonomiczne – konsumentów. Konsumenci zawierając umowę z przedsiębiorcą są przygotowani na określony wydatek, często jest to wydatek sfinansowany z zaciągniętego kredytu lub pożyczki. Zmiana ceny samochodu może być dla nich zaskakująca i zmusi ich do poniesienia większego, niż planowali uprzednio wydatku. Częstokroć może też dochodzić do sytuacji, w której konsument nigdy nie zdecydowałby się na zakup samochodu od pozwanego w sytuacji, w której znałby ostateczną cenę nabywanego auta, natomiast auto nabył w przekonaniu, że umówiona i zapisana w umowie cena jest ostateczna i niezmienna. Ponadto w ocenie Sądu sposób sformułowania kwestionowanej klauzuli może prowadzić do sytuacji w której konsument będzie zobowiązany do zapłaty wyższej od umówionej ceny za samochód w sytuacji, kiedy producent polepszy jego parametry techniczne lub/i wyposażenie jednocześnie nie zmieniając ceny samochodu, jaką zobowiązany jest uiścić pozwany. Takie zachowanie producenta może być wynikiem pożądanego walki rynkowej o konsumentów, polegającej na oferowaniu wyższych parametrów technicznych oraz/lub lepszego wyposażenia za niższą cenę niż przedsiębiorcy konkurencyjni. W takim przypadku, pojazd wydany przedsiębiorcy będzie miał wartość wyższą niż pojazd zamówiony ale jednocześnie nie ulegnie zmianie cena. Wówczas, mocą pkt. 3a wzorca umownego w związku ze wzrostem wartości pojazdu, będzie mógł on żądać od konsumenta ceny wyższej od pierwotnie umówionej – co będzie stanowiło dla niego dodatkowy, nieuzasadniony zysk – kosztem konsumentów.

Wymienione przyczyny wskazują zdaniem Sądu, na ukształtowanie obowiązków konsumenta w spornym postanowieniu w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, który narusza rażąco interesy tego konsumenta (art. 385¹ § 1 kc). Wobec tego, w ocenie Sądu zaskarżone postanowienie jest niedozwolone i należy zakazać wykorzystywania go w obrocie z konsumentami na podstawie art. 479⁴² § 1 k.p.c.

Za nietrafny należy uznać podniesiony przez pozwanego zarzut, iż działania powoda naruszają zasady współzycia społecznego oraz społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa, w związku z czym Sąd powinien powództwo oddalić w oparciu o art. 5 k.c. Odnosząc się do opisanego zarzutu należy wskazać, że w doktrynie prawa cywilnego i judykaturze powszechnie przyjęty jest pogląd, iż art. 5 k.c. powinien być stosowany przez sądy z dużą ostrożnością i umiarem, w oparciu o wnikliwe rozważenie wszystkich aspektów sprawy. (por. np. Z. Radwański, Prawo cywilne – część ogólna, s. 109; A. Wolter, J. Ignatowicz. K. Stefaniuk, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, s. 140; wyrok SN z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94, Lex, nr 82293). W niniejszej sprawie Sąd dostrzega istotną okoliczność, która pozbawia zasadności podniesiony przez pozwanego zarzut dotyczący naruszenia przez działania powoda art.

5 k.c. Należy bowiem zauważyć, że w orzecznictwie i doktrynie prawa cywilnego ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym nie może powoływać się na naruszenie zasad współżycia społecznego podmiot, których swoimi działaniami sam zasad tych nie przestrzega (por. wyrok SN z dnia 6 kwietnia 1963 r., III CR 117/62; M. Pyziak-Szafnicka nazywa opisane stanowisko „zasadą czystych rąk” – Kodeks cywilny. Część ogólna. Komentarz., pod red. M. Pyziak-Szafnickiej, komentarz do art. 5 k.c.). Zdaniem Sądu, w niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że działanie pozwanego polegające na stosowaniu niedozwolonego postanowienia zawartego we wzorcu umowy było niezgodne z zasadami współżycia społecznego. W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione powyżej stanowisko doktryny i judykatury, podniesiony przez pozwanego zarzut, iż działania powoda naruszały zasady współżycia społecznego (zarzut naruszenia art. 5 k.c.) nie mógł zostać uznany za skuteczny.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.. W myśl art. 98 § 3 w zw. z art. 99 k.p.c. koszty te stanowiły koszty zastępstwa procesowego w wysokości 360 zł określonej w § 14 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., nr 490), w zw. z §2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 stycznia 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 145).

Opłatę sądową w wysokości 600 zł, od wniesienia której powód był zwolniony, Sąd postanowił obciążyć pozwanego na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 oraz art. 113 ust. 4 w zw. z art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r., nr 90, poz. 594 ze zm.).

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono na podstawie art. 479⁴⁴ § 1 k.p.c., obciążając kosztami pozwanego.

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka